

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 616/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ivana Fiačana a Libora Duľu o námietke zaujatosti proti sudcovi III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Petrovi Strakovi vznesenej zúčastnenou osobou [REDACTED], vo veci ústavnej sťažnosti [REDACTED], vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. III. ÚS 89/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Peter Straka **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. III. ÚS 89/2019.
2. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a námietka zaujatosti

1. Ústavný súd vedie pod sp. zn. III. ÚS 89/2019 spoločné konanie podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o ústavných sťažnostiach sťažovateľky [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“) doručených 9. mája a 3. júna 2019, ktorými namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na nedotknuteľnosť obydlia podľa čl. 21 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie obydlia podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co 127/2017 z 8. februára 2018.
2. Uzneseniami ústavného súdu č. k. IV. ÚS 121/2020-31 z 1. apríla 2020, č. k. IV. ÚS 231/2022-15 z 3. mája 2022 a č. k. IV. ÚS 326/2022-12 z 21. júna 2022 bolo rozhodnuté o námietkach zaujatosti vznesených zúčastnenou osobou [REDACTED] (ďalej len „zúčastnená osoba“) proti sudcovi ústavného súdu Petrovi Strakovi tak, že tento nebol vylúčený z konania

a rozhodovania vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 89/2019. Vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 89/2019 sa 13. októbra 2022 konalo verejné ústne pojednávanie.

3. Podaním z 23. októbra 2022 doručeným ústavnému súdu 24. októbra 2022 vznikla zúčastnená osoba opätovnú námietku zaujatosti proti sudcovi ústavného súdu Petrovi Strakovi a žiadala o jeho vylúčenie z konania. Uvádza, že na verejnom pojednávaní jej ako predseda senátu kládol otázky, z ktorých zrejme vyplýva porušenie prezumpcie nevinoty, čím poškodzoval jej dôstojnosť a osobnostné práva verejne pred približne 20 prítomnými študentmi práva. Zdanlivo skryte formou sugestívnej a zmätočnej otázky uviedol konkrétne dehonestujúce tvrdenia, ktoré zúčastnenú osobu urazili a znevážili jej dôstojnosť: (i) „*Ďalšia otázka sa týka okruhu Vašich známych, pretože táto vec je typická účasťou viacerých osôb, ktoré sa objavili aj v obdobných situáciách a o ktorých niektoré osoby vypovedali v rámci tých vzťahov úverových pôžičkových prevodov nehnuteľností, máte nejaký okruh známych predovšetkým právnikov?*“ a (ii) „*V inej veci svedkyňa v trestnej veci, ten trestný spis sa spomínal, lebo ide o vec, ktorá má aj trestnoprávny rozmer vypoved' pani svedkyne ██████, ktorá dňa 21. apríla 2015 vypovedala.*“ Z kontextu pojednávania a použitých výrazov (vec typická účasťou viacerých osôb a má trestnoprávny rozmer) je zjavné, že sudca Straka sa v rozpore so svojimi kompetenciami pokúša zúčastnenú osobu kriminalizovať a očierniť pred verejnosťou a členmi senátu. Stavja ju do roviny akéhosi páchatel'a trestného činu formou účasti, hoci nepojednáva trestnú, ale civilnú vec, pričom ona ani svedkovia neboli nikdy obvinení pre trestný čin súvisiaci s prejednávanou vecou a ani pre civilnú vec, o ktorej vypovedala akási pani ██████. Vec prejednávaná ústavným súdom nie je typická účasťou v zmysle doktrínalnej definície, týka sa občianskeho a civilného práva a nemá žiaden trestnoprávny rozmer. Zúčastnená osoba je bezúhonná, o čom priložila výpis z registra trestov, a obe trestné oznámenia sťažovateľky boli vyhodnotené ako nedôvodné so záverom že skutky sa nestali, resp. nie sú trestnými činmi. Aj vec pani ██████ bola bez trestnoprávneho rozmeru. Tvrdenie sudcu Straku je nepravdivé a osočujúce. Jeho správanie voči zúčastnenej osobe a svedkom je neprocesné, raritné, excesívne a zlomyseľné, preukazuje jeho nevraživý a nepriateľský postoj k zúčastnenej osobe. Jeho cieľom je nátlakovo presviedčať členov senátu na súčinnosť pri jeho plánovanom zneužití moci a zmarení základných práv zúčastnenej osoby a právnej istoty v prospech sťažovateľky za porušenia ustálenej judikatúry.

4. Podaním z 2. novembra 2022 zúčastnená osoba doplnila námietku zaujatosti a oznámila novú skutkovú okolnosť v podobe podania žaloby na ochranu osobnosti na sudcu Straku. K prvej namietanej otázke zachytenej aj v zápisnici z pojednávania dôvodila, že sa môže týkať ██████ a zúčastnenej osoby, ktorí sa mali formou účasti podieľať na sudcom Strakom fabulovanom trestnom čine. Upriamila pozornosť na zmätočnosť slovného spojenia „*úverovo pôžičkových prevodoch nehnuteľností*“ a na absurdnosť myšlienkových pochodov pri označení nadobudnutia členských práv za sumu 50 000 eur v zastúpení advokátom a overení podpisov notárom ako výsledku obchodu sprostredkovaného známym právnikom za trestný čin typický účasťou viacerých osôb. Ide o zaujatý, zahmlený, nepravdivý a neoprávnený predsudok, s ktorým sudca Straka nemôže rozhodovať vo veci nestranne. Pred ukončením dokazovania ním prezentoval svoj názor na meritum veci. Zúčastnená osoba ešte požiadala o odpustenie, že musí brániť svoje práva, a upriamila pozornosť na rozdielne tvrdenia sťažovateľky na ústnom pojednávaní oproti ústavnej sťažnosti.

5. Sudca ústavného súdu Peter Straka listom z 22. novembra 2022 adresovaným predsedovi ústavného súdu predložil v zmysle § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyjadrenie k námietke zúčastnenej osoby v znení doplnenia. Uviedol, že ide o opakovanú námietku zaujatosti, a stručne zhrnul jej obsah. Vyjadril sa, že sa necíti byť subjektívne zaujatý a nikdy žiadnemu účastníkovi konania nemal za zlé, ak adresoval podania proti jeho osobe vrátane žalôb, invectív či dokonca trestných oznámení. Je podľa neho evidentné, že zúčastnená osoba sleduje jeho vylúčenie, no nevidí dôvod na iné konštatovanie, než že vec posudzuje podľa najlepšieho vedomia a svedomia. Otázkou objektívnej nestrannosti ponechal na posúdení senátu a je pripravený na požiadanie podať detailnejšie vysvetlenie. V podrobnostiach odkázal na zápisnicu z pojednávania z 13. októbra 2022.

6. Pokynom predsedu ústavného súdu z 22. novembra 2022 bolo oznámenie v súlade s čl. IV bodom 1 písm. d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 (ďalej len „rozvrh práce ústavného súdu“) pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde do štvrtého senátu ústavného súdu, oprávneného na rozhodnutie, ak ide o sudcov tretieho senátu.

7. Podľa čl. IV bodu 1 písm. d) rozvrhu práce ústavného súdu o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje štvrtý senát v zložení určenom v čl. II bode 3.4 písm. b), ak ide o sudcov tretieho senátu.

8. V súlade s čl. II bodom 3.4 písm. b) rozvrhu práce ústavného súdu tak o vyhlásení zaujatosti sudcu ústavného súdu Petra Straku rozhodoval štvrtý senát ústavného súdu v zložení Ladislav Duditš – predseda senátu a sudcovia Ivan Fiačan a Libor Duľa (ďalej len „námietkový senát“).

II.

Relevantná právna úprava

9. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

10. Podľa § 49 ods. 2 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci aj vtedy, ak bol v tej istej veci činný pri výkone inej funkcie alebo povolania, než je funkcia sudcu ústavného súdu.

11. Podľa § 50 ods. 1 prvej vety zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody.

12. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

III. Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Základné teoreticko-právne východiská obsahu práva na nestranného sudcu zhrnul ústavný súd v predchádzajúcich rozhodnutiach o námietke zaujatosti zúčastnenej osoby proti sudcovi Petrovi Strakovi (IV. ÚS 121/2020, body 39 až 42, IV. ÚS 231/2022, body 17 až 20) a na tieto východiská v celom rozsahu poukazuje bez potreby ich opakovania. Rovnako ústavný súd ustálil (bod 21 druhého citovaného uznesenia), že je prípustná námietka zaujatosti vznesená zúčastnenou osobou proti sudcovi ústavného súdu. Zároveň ústavný súd konštatuje, že dôvody uvedené v tejto ďalšej námietke zaujatosti nie sú úplne totožné s dôvodmi uvedenými v skôr vznesených námietkach, preto bolo potrebné vecne ich posúdiť.

14. Zúčastnená osoba identifikovala zaujatosť sudcu ústavného súdu v obsahu jeho vyjadrení na ústnom verejnom pojednávaní z 13. októbra 2022 už citovaných v bode 3. Od nasledujúceho dňa jej začala plynúť zákonná lehota na podanie námietky zaujatosti z tohto dôvodu. Podľa § 50 ods. 2 druhej vety zákona o ústavnom súde námietku zaujatosti proti sudcovi ústavného súdu je potrebné vzniesť v lehote 10 dní odo dňa, keď sa účastník konania pred ústavným súdom dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Námietka zaujatosti bola podaná v zákonom ustanovenej lehote, keďže posledný deň na jej podanie bol 24. október 2022 (pondelok), keď námietka zaujatosti aj bola podaná. Pokiaľ ide o doplnenie z 2. novembra 2022, to obsahovalo zhodnú argumentáciu ako námietka zaujatosti (rozšírila analýzu prvého sporného tvrdenia, uviedla úvahy o absurdnosti) a novú skutočnosť v podobe podania civilnej žaloby proti sudcovi Strakovi toho istého dňa.

15. Ústavný súd opätovne poukazuje na druhú vetu § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorej „dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.“. Z argumentácie zúčastnenej osoby vyplýva, že dôvody, pre ktoré by mal byť sudca ústavného súdu Peter Straka vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, sa týkajú zákonom predpokladaných procesných oprávnení III. senátu ústavného súdu ako decíznej formácie ústavného súdu, inými slovami, výkonu riadiacich právomocí jeho člena, keďže cieľia proti spôsobu vedenia ústneho pojednávania, resp. kladenia otázok [§ 24 a § 25 zákona č. 500/2019 Z. z. Spravovací a rokovací poriadok Ústavného súdu Slovenskej republiky v znení zákona č. 134/2021 Z. z. (ďalej len „spravovací a rokovací poriadok“)].

16. Samotné kladenie otázok predsedom senátu účastníkom či zúčastneným osobám nijako nedeterminuje konečné rozhodnutie III. senátu ústavného súdu vo veci samej. Ako ústavný súd v predchádzajúcom rozhodnutí o námietke zaujatosti uviedol, výsledky dokazovania sú iba parciálnym podkladom na rozhodnutie ústavného súdu, ktorému predchádza riadne vyhodnotenie všetkých relevantných skutočností, a preto zistenie, že dôvodom námietky zaujatosti sú okolnosti spočívajúce v postupe sudcu ústavného súdu, ústavný súd viedlo k záveru o nemožnosti vyhovieť takejto námietke na vylúčenie sudcu ústavného súdu.

17. Nad rámec tohto záveru ústavný súd uvádza, že spôsob kladenia otázok zo strany ústavného súdu je limitovaný ich relevanciou, teda otázky majú mať vzťah (súvislosť) s predmetom prerokúvanej sťažnosti (relevancia), ale aj spôsobom formulovania otázok. Iste by nebolo prípustné, ak by ústavný súd otázkami kladenými počas ústneho pojednávania nedovoleným

spôsobom zasahoval do dôstojnosti vypočúvaných osôb alebo ak by sa vyjadroval o spáchaní trestných činov dotknutými osobami skôr, ako by bolo o vine právoplatne rozhodnuté všeobecnými súdmi. Aj ústavný súd je ako orgán verejnej moci viazaný povinnosťou dodržiavať zásadu prezumpcie nevinny zakotvenú v čl. 50 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 2 dohovoru, ako aj zákaz svojvôle podľa čl. 2 ods. 2 ústavy.

18. Námietky zúčastnenej osoby však podľa názoru námietkového senátu ústavného súdu neidentifikujú také tvrdenia sudcu ústavného súdu, ktorými by zúčastnenej osobe pripisoval vinu z konkrétneho skutku, či už konkrétneho trestného činu, alebo aspoň všeobecne uvedením konkrétneho trestnoprávne významného konania. Označené tvrdenia majú všeobecné znenie. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť aj význam rozlišovania medzi tvrdeniami vyjadrujúcimi podozrenie zo spáchania trestného činu a tvrdeniami jasne naznačujúcimi vinu. Asociácia vecí s účastníctvom viacerých osôb má nepochybne aj zúčastnenou osobou naznačené trestnoprávne spojitosti. Vzhľadom na používanie tohto termínu v procesných predpisoch mimosporového konania, správneho súdneho konania (do účinnosti Civilného sporového poriadku aj občianskeho súdneho konania) a napriek doktrinálnym výhradám aj v základnom kódexe súkromného práva hmotného námietkový senát nevidel v takomto vyjadrení nedovolené prejudikovanie spáchania trestného činu zúčastnenou osobou. Ani druhé namietané tvrdenie o trestnoprávnom rozmere veci nepovažoval ústavný súd za natoľko problematické a jednoznačné, aby ním samostatne alebo spolu s prvým uvedeným tvrdením mohlo dôjsť k porušeniu zásady prezumpcie nevinny, a tým k založeniu objektívnej pochybnosti o nestrannosti sudcu ústavného súdu. Existuje rozumné prepojenie namietaných tvrdení s obsahom spisu, pretože sa v ňom vskutku nachádzajú doklady o tom, že na základe trestných oznámení sťažovateľky boli vedené trestné stíhania s uvedenými výsledkami, resp. že pani ████████ vypovedala v jednom v nich ako svedok.

19. Ústavný súd zohľadnil aj celkový kontext namietaných tvrdení, ktoré odzneli na ústnom pojednávaní vyznačujúcim sa prvkami bezprostrednosti a priamosti. Potreba úplne presných terminologických formulácií v takýchto situáciách môže ustúpiť a je možné tolerovať aj všeobecnejšie výrazy alebo nepresnosti. Zúčastnená osoba mala možnosť nechať si prípadnú nepresnosť použitých pojmov alebo predpokladov, z ktorých vychádzali otázky sudcu ústavného súdu, objasniť, ak by jej to prekážalo vo formulovaní odpovedí na nich. To však podľa obsahu zápisnice z pojednávania v prípade namietaných tvrdení nevyužila.

20. Zúčastnená osoba nedostatočne zohľadňuje aj tú skutočnosť, že vec vedenú na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 89/2019 prejednáva a rozhoduje trojčlenný senát a v tejto rozhodovacej formácii sa rozhoduje väčšinovým spôsobom. Prípadný právny názor predsedu senátu bude v senátnom zložení konfrontovaný s názormi ďalších dvoch členov senátu. Hoci ide o riadiaceho člena senátu, ktorý je v prerokovávanej veci aj spoluspravodajcom, nevedie vyjadrenie jeho názoru na rokovaní senátu automaticky k prijatiu ním prezentovaného návrhu rozhodnutia ostatnými členmi senátu. V opačnom prípade by bol popretý význam senátného rozhodovania a spochybnené zachovávanie povinnosti každého sudcu ústavného súdu rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne.

21. V postupe namietaného sudcu námietkový súd nepozoruje ani také prvky, ktoré by bolo možné označiť za „nátlak na členov senátu na súčinnosť pri jeho plánovanom zneužití moci a zmarení základných práv“ zúčastnenej osoby. Vyčítaný postup sudcu Straku nesignalizuje svojvoľné

vybočenie z rámca vymedzeného ústavou, zákonom o ústavnom súde a spravovacím a rokovacím poriadkom a možno ho racionálne vnímať ako prejav záujmu o vytvorenie názoru potrebného na vyriešenie otázok predostretých v ústavnej sťažnosti podľa vlastného najlepšieho presvedčenia.

22. Ústavný súd chápe vnímanie namietaných okolností zúčastnenou osobou, ktorá bola v konaní pred všeobecnými súdmi úspešnou sporovou stranou a ústavnými sťažnosťami napadnutý rozsudok vyznieva v jej prospech. Súčasťou práva účastníka konania na nestranný súd však nie je právo na „vyhovujúci“ procesný postup súdu ani právo na „vyhovujúce“ rozhodnutie súdu. Samotný postup sudcu vo veci (hoci aj priečiaci sa predstavám účastníkov konania) preto nie je bez ďalšieho skutočnosťou, ktorá by zakladala nedostatok jeho nestrannosti (I. ÚS 19/2021).

23. Z hľadiska objektívneho testu by sa mohlo na prvý pohľad, ľudsky prirodzene, zdať, že samotné podanie žaloby vzbudí v žalovanej osobe negatívne emócie, čím sa stane predpojatou. Právny pohľad je však odlišný. Podaním civilnej žaloby by tak ktorýkoľvek účastník konania mohol manipulovať s pozíciou zákonného sudcu, ktorá je objektívne daná. Špecificky to platí pre civilné sporové konanie, keď žalobca môže na rozdiel od trestného oznámenia žalobou voľne disponovať po začatí konania. Okrem toho súčasťou profesionálnej výbavy sudcu musí byť „odolnosť“ proti takýmto podaniam. Samotné podanie civilnej žaloby bez prístúpenia iných relevantných skutočností nemôže viesť k vylúčeniu sudcov (m. m. II. ÚS 532/2017, IV. ÚS 121/2020).

24. Námietkový senát ústavného súdu po preskúmaní dôvodov uvedených v námietke zaujatosti dospel k záveru, že z vecného hľadiska sú zákonom vylúčené z dôvodov možného vylúčenia, pretože spĺňajú predpoklad uvedený v druhej vete § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde tým, že sa týkajú procesného postupu sudcu III. senátu ústavného súdu. Rovnako neboli preukázané tvrdenia, že bola porušená zásada prezumpcie neviny zúčastnenej osoby, a preto nie sú dané dôvody na vylúčenie sudcu ústavného súdu Petra Straku z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 89/2019.

25. Z uvedených dôvodov námietkový senát ústavného súdu rozhodol podľa § 49 ods. 1 prvej vety v spojení s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku 1 tohto rozhodnutia.

26. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

27. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. novembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu